

Asia: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolaiksi ja laiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt koulutuksen järjestäjien lausuntoa 24.1.2018 päivätystä luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolaiksi ja laiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta. Leppävirran lukion rehtorina haluan tuoda esille lakiesityksestä seuraavaa:

Lakiesityksessä on huomioitu monipuolisesti sekä nuorille että aikuisille tarjottava lukiokoulutus. Ehdotettu lukiolaki edistää nykyistä laajempien opintojaksojen ja oppiainerajat ylittävien opintojen järjestämistä. Lakiesityksessä oppiaineisiin kuuluvien opintojen määrää tai pakollisuutta ei ole muutettu mutta esityksen mukaan koulutuksen järjestäjä päättäisi pääosin minkä laajuisina opintojaksoina opinnot järjestetään. Päätäntävällän siirtäminen paikalliselle tasolle saattaa asettaa opiskelijat alueellisesti epätasa-arvoiseen asemaan sillä merkittävä osa lukioista on kooltaan pieniä, alle 300 opiskelijan lukioita. Mikäli rahoitusjärjestelmä ei yksikköhinnan kautta kompensoisi lukiokoulutuksen järjestämistä pienissä lukioissa, saattaisi laajan ja kilpailukykyisen kurssitarjonnan takaaminen opiskelijoille tulla hyvin haasteelliseksi pienissä yksiköissä. Lukioiden verkostoitumisen kautta on kuitenkin mahdollista kohentaa kurssitarjonnan kattavuutta.

Lakiesityksen perusteluissa on esitetty mahdollisuus erikseen säätää asetuksella, että valtakunnallisia syventäviä opintoja tulisi tarjota kahden opintopisteen laajuisina opintokokonaisuuksina. Tämä turvaisi yksilölliset opintopolut mutta toisaalta ongelmaksi saattaisivat muodostua pienten koulutuksen järjestäjien mahdollisuudet tarjota lukuvuosittain samasta syventävästä kurssista sekä kahden opintopisteen että sitä laajempia kokonaisuuksia. Toisaalta tämä saattaisi rohkaista koulutuksen järjestäjiä yhteisiin ja alueellisiin kurssitoteutuksiin etä- ja verkko-opintojen kautta.

Mahdollisuus tarjota asetuksessa säädettyjen opintojen lisäksi myös paikallisia opintoja luo mahdollisuuden kunnille profiloitua sivistyskuntina mutta asettaa myös rahoituspaineita. Paikallisen toimivallan lisääminen sujuvoittaa kehittämistyötä ja aktivoinee koulutuksen järjestäjiä nykyistä laajempaan yhteistyöhön. Toisaalta on mielestäni tarpeen valtakunnallisin säädöksin rajata koulutuksen järjestäjien päätösvaltaa syventävien valtakunnallisten kurssien osalta jotta opiskelijoiden yhdenvertaisuus toteutuu eivätkä valmentautumismahdollisuudet kansalliseen päättötutkintoon kavennu. Sen sijaan opetussuunnitelman teemaopinnot soveltuisivat hyvin paikallisiksi toteutuksiksi, mikä on lakiesityksessä huomioitakin.

Lukiolakiesityksessä on ansiokkaasti huomioitu kiusaamisen ehkäiseminen sekä lukio-opiskelijoiden lisääntynyt tarve henkilökohtaiseen opintojen ohjaukseen ja jälkiohjaukseen lukio-opintojen päättymisen jälkeen. Ohjausveloitteen lisäämisen kirjaaminen lakiin on mielestäni toimintaa selkeyttävä ja alueellista tasa-arvoa edistävä toimenpide. Samalla haluan kuitenkin tuoda esille myös tästä aiheutuvan lisäkulupaineen koulutuksen järjestäjille. Tosin Itä-Suomen kaltaisten väkiluvultaan vähenevien kuntien näkökulmasta tämä voidaan myös nähdä opinto-ohjaajien työllistymistä turvaavana toimenpiteenä.

Lakiesityksessä on huomioitu lukiolaisten kasvava tarve saada tarvittaessa erityisopetusta. Tärkeätä yhdenvertaisuuden kannalta on lakisääteisesti taata oikeus erityisopetukseen nimenomaan erityisopetuksen ammattihenkilön toteuttamana. Tällä hetkellä lukiolaiset eivät ole olleet alueellisesti yhdenvertaisessa asemassa ajatellen mahdollisuutta saada tukea todettuihin oppimisvaikeuksiin. Tukitoimenpiteet ovat lähinnä rajoittuneet erityisjärjestelyihin koetilanteissa mutta varsinaista tukea on ollut vain rajoitetusta saatavilla.

Lakiesityksessä lisätään koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoitetta siten, että osa lukio-opinnoista olisi järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. Opintopisteiden käyttöönotto lukiokoulutuksessa sujuvoittaa yhteistyötä. Mielestäni yhteistyön onnistuminen edellyttäisi yhteistyövelvoitteen kirjaamista myös korkeakoululainsäädäntöön. Jotta myös alueellinen yhdenvertaisuus toteutuisi, edellyttää yhteistyövelvoite korkeakouluja tarjoamaan opintojaan lähiopetuksen lisäksi myös verkko- ja monimuotototeutuksina. Korkeakoulujen tarjoamien kurssitoteutusten ja yhteistyössä lukiokoulutuksen kanssa toteuttamien kurssien kustannukset eivät saa jäädä yksinomaan lukiokoulutuksen järjestäjien katettaviksi.

Hallituksen esityksessä laiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetuksi laiksi esitetään kokeiden uusimiskertoja koskevista rajoitteista luopumista sekä koulutuksen järjestäjille velvoitetta järjestää kokeet tutkinnon uusijoille ja tutkinnon täydentäjille. Rajaton uusimismahdollisuus luo lukiokoulutuksen järjestäjille lisätyötä sillä ylioppilaskirjoituksia tulisi silloin järjestää myös sellaisissa aineissa, joissa omassa oppilaitoksessa ei olisi lainkaan kokelaita. Ylioppilastutkinnon kokeiden järjestäminen aiheuttaa lukioissa lisätyötä tilavarausten, koesalien varustelun, koevalvonnan ja koejärjestelyjen osalta. Pienissä lukioissa koetilanteen valvonnan järjestäminen ei pienen käytettävissä olevan henkilöstöresurssin vuoksi ole ongelmatonta. Uusintatilaisuuksia lukioiden ulkopuolisille opiskelijoille voitaisiin kenties järjestää helpommin maakuntakeskuksissa, joiden saavutettavuus kokelaille on kohtuullinen.

Koejärjestelyistä aiheutuvien kustannusten lisäksi rajaton ylioppilaskokeiden uusintamahdollisuus toisi koulutuksen järjestäjille kuluja myös alustavasta koesuoritusten arvioinnista. Koulutuksen järjestäjille tulisikin tässä uudessa tilanteessa kompensoida valtiosuuksissa tutkintojen järjestämisestä aiheutuvat kulut.

Jatkuvan haun käsitteen käyttöönotto ehdotetussa laissa täydentää yhteishakua ja turvaa lukioiden sujuvan sisäänoton. Lisäksi lakiesityksessä mainittu mahdollisuus antaa opetusta myös vieraalla kielellä ilman tätä koskevaa järjestämisluvan määräystä tarjoaa haasteita ja kielitaidon harjaantumista sekä opiskelijoille että opetushenkilöstölle. Tämä saattaa tulevana vuosina myös avata uusia kansainvälisiä yhteistyömuotoja.

Lopuksi haluan yhteenvetona todeta, että käsitykseni mukaan lakiesitys täyttää tavoitteensa eli vahvistaa lukiokoulutuksen vetovoimaa väylänä korkeakouluihin, tukee yksilöllisten opintopolkujen rakentamista ja sujuvoittaa siirtymistä korkea-asteelle.